Damian Szlachter

POLITYKA INFORMACYJNA ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ W WALCE Z TERRORYZMEM[1] – NA PRZYKŁADZIE ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA (UK)[2]

Początek trzeciego tysiąclecia to m. in. era błyskawicznego dostępu do wiarygodnych informacji, podmiot który pierwszy ją zapewni zyskuje tymczasowy monopol na kreowanie kierunku biegu następstw prezentowanych wydarzeń. W opinii wybitnego znawcy tematyki bezpieczeństwa, amerykańskiego politologa polskiego pochodzenia, Zbigniewa Brzezińskiego, ten kto zrobi pierwszy krok i puści informacje w świat może nadać całemu wydarzeniu swoją interpretację[3]. Uzyskanie takiej przewagi przez aparata państwowy w momencie zaistnienia sytuacji kryzysowej zagrażającej bezpieczeństwu wewnętrznemu danego kraju wydaje się być bezcenne. Państwa prowadzące na codzień rzetelną oraz wyprzedzającą antyterrorystyczną politykę informacyjną, zyskują również wzrost zaufania zarówno ze strony własnych obywateli jaki i międzynarodowych partnerów. To z kolei wydatnie przedkłada się na zaangażowanie wspomnianych podmiotów do wielostronnej współpracy, która w obecnych czasach jest nieodzownym ogniwem skutecznego zwalczania zjawiska terroryzmu.

Kompleksowa antyterrorystyczna aktywność informacyjna administracji państwowej o charakterze komunikacyjno-edukacyjnym, prowadzona przy udziale oraz w kooperacji z mass-mediami stanowi dziś niezbędny składnik każdego nowoczesnego krajowego systemu walki z terroryzmem. Podejmowane działania mają charakter ciągły, a ich intensywność i rodzaj zależą od stopnia zagrożenia atakiem terrorystycznym w danym państwie. Inne priorytety posiada komunikacja pomiędzy społeczeństwem a organami rządowymi, w czasie gdy zagrożenie zamachem wykazuje poziom potencjalny, od tej która ma miejsce w sytuacji już kryzysowej.

Zjednoczone Królestwo od kilku dekad boryka się z kolejnymi falami współczesnego terroryzmu[4] skierowanymi przeciwko jej obywatelom oraz narodowym interesom. Obecna zwana „ponowoczesną" (z ang. *postmodern*) zdominowana jest przez skrajnie radykalne jednostki, wykorzystujące wypaczoną i niszową wersję islamskiej wiary do usprawiedliwienia popełniania aktów przemocy, jako metody osiągnięcia celów politycznych[5]. Na bazie

wieloletnich doświadczeń, kraj ten wypracował wielopoziomową strategię (*Countering International Terrorism: The United Kingdom's Strategy*[6], tzw. *CONTEST*) walki ze zjawiskiem terroryzmu. Opiera się ona na 4 filarach (z ang. 4P's), które są realizowane wewnątrz państwa oraz poza jego granicami:

- **Prevent** - zapobieganie czynnikom oraz korzeniom powstania terroryzmu;
- **Pursue** – ściganie terrorystów wraz z osobami wspierającymi ich aktywność;
- **Protect** – skuteczna ochrona obywateli oraz obiektów użyteczności publicznej stanowiącego element narodowej infrastruktury krytycznej, przed skutkami ataków terrorystycznych;
- **Prepare** – przygotowanie na konsekwencje zaistniałych zamachów terrorystycznych, czyli budowanie zdolności reagowania kryzysowego oraz likwidacji skutków takich zdarzeń.

Instytucje administracji państwowej biorące udział kreowaniu krajowej polityki informacyjnej Zjednoczonego Królestwa na polu walki z terroryzmem

Każda sytuacja kryzysowa wywołana na terenie Zjednoczonego Królestwa przez międzynarodowy terroryzm staje się sprawą wagi państwowej i jest koordynowane na poziomie rządowym. Z kolei zgodnie z postanowieniami ustawy o cywilnych sytuacjach kryzysowych – (tzw. *Civil Contingencies Act*) z 2004 r., kierunkowe podmioty administracji państwowej *United Kingom* mają obowiązek realizacji dwóch zasadniczych celów w ramach prowadzonej na danym polu polityki informacyjnej:

1. Dostarczyć opinii publicznej odpowiedniego poziomu wiedzy o środkach i metodach ochrony bezpieczeństwa osobistego, przygotowującej społeczeństwo do właściwego postępowania w trakcie sytuacji kryzysowych;
2. Wprowadzić stosowne środki zaradcze zmierzające do ostrzeżenia opinii publicznej przed mogącymi wystąpić zagrożeniami oraz zapewnić odpowiednie do sytuacji porady i zalecenia, jeśli dojdzie do wystąpienia sytuacji kryzysowej[7].

Złożoność mechanizmów kreowania i urzeczywistniania antyterrorystycznej polityki informacyjnej powoduje, iż w procesie tym uczestniczy szereg opisanych poniżej organów administracji państwowej oraz gremiów międzyinstytucjonalnej współpracy:

1. Resorty rządowe:

- Urząd Premiera Zjednoczonego Królestwa - (*the United Kingdom Cabinet Office*) pełni funkcję koordynacyjną wobec wszelkiej aktywności administracji państwowej związanej z walką z terroryzmem, wykorzystując w tym celu następujące struktury i mechanizmy decyzyjne:
    - Rządowe Biuro Koordynacji (*Cabinet Office Briefing Room* – tzw. COBRa) miejsce koordynacji działań rządu Zjednoczonego Królestwa w sytuacjach kryzysowych o charakterze ogólnonarodowym, zapewniające funkcjonowanie wysokim przedstawicielom struktur administracji państwowej w trybie 24/7[8].
    - Wiodący Departament Rządowy – (*Lead Government Department* – LGD's) struktura liderująca aktywności rządu w odpowiedzi na sytuacji kryzysowe;
    - Rządowy Sekretariat ds. Sytuacji Nadzwyczajnych - (*Cabinet Civil Contingency Secretary* - CCS) identyfikuje oraz analizuje rodzaje niebezpieczeństw dla narodowej infrastruktury krytycznej (*UK's Critical National Infrastructure* – CNI), a następnie przygotowuje krajowe plany reagowania na wytypowane zagrożenia. CSS koordynuje jednocześnie pracę kluczowych departamentów rządowych oraz innych kierunkowych instytucji w czasie sytuacji kryzysowej. Aktywność Rządowego Sekretariatu ds. Sytuacji Nadzwyczajnych nadzoruje Stały Sekretarz ds. Wywiadu, Bezpieczeństwa i Przywracania Ciągłości Funkcjonowania Państwa - (*Permanent Secretary for Intelligence, Security and Resilience*);
    - Strategiczne Centrum Koordynacji - (*Strategic Coordination Center – Gold*) rządowy punkt kontaktowy znajdującymi się w miejscu wystąpienia sytuacji kryzysowej, dowodzony przez wysokiego przedstawiciela sił policyjnych – (tzw. *Gold Commander*)[9];
    - Rządowy Zespół Łącznikowy – (*Government Liaison Team* – GLT) multidyscyplinarna jednostka, dowodzona przez Rządowego Oficera Łącznikowego (*Government Liaison Officer* – GLO), odpowiada za zapewnienie kanału łączności pomiędzy COBR a Strategicznym Centrum Koordynacji na miejscu nadzwyczajnego zdarzenia;

- Rządowa Sieć Wiadomości – (*Government News Network* - GNN) agencja informacyjna stanowiąca lokalne ramię centralnej administracji państwowej. Specjalizuje się w zapewnianiu eksperckiego poziomu komunikacji regionalnej i jest zaufanym pośrednikiem podmiotów rządowych w kontaktach z mediami, szczególnie na wypadek zaistnienia sytuacji nadzwyczajnych;
- Centrum Koordynacji Wiadomości – (*News Coordination Centre* – NCC) aktywowane[10] w sytuacji nadzwyczajnej, na bazie personelu zajmującego się komunikacją w ramach *Cabinet Office*. Prowadzi wielopoziomową koordynację aktywności informacyjno-komunikacyjną wszystkich zaangażowanych w nią podmiotów państwowych. NCC funkcjonuje na potrzeby Wiodącego Departamentu Rządowego, w tym celu współpracuje blisko z reprezentantami GNN m. in. na miejscu incydentu terrorystycznego - (poza Londynem);
- Rządowa Sieć Komunikacji – (*Government Communication Network* - GCN) utworzona w ramach *Cabinet Office* w styczniu 2005 r. wirtualna wspólnota rządowych specjalistów ds. komunikacji, skupiająca blisko 4000 profesjonalistów pracujących w całej administracji państwowej;
- Połączony Komitet Wywiadu (*Joint Intelligence Committee* – JIC) harmonizuje bieżącą pracę i wytycza priorytety dla (m. in. pracy analityczno-informacyjnej) kierunkowych służb specjalnych w ramach tzw. Wspólnoty Wywiadowczej (*UK Intelligence Community Online*[11]), jak również zapewnia na potrzeby Premiera oraz właściwych ministrów informacje wywiadowcze o dot. zagrożeniach dla bezpieczeństwa;

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych - (*Home Office*) centralny punkt reagowania na zagrożenie terrorystyczne w kraju, kształtujący antyterrorystyczną politykę państwa[12];
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych - (*Foreign and Commonwealth Office*) odpowiada za ochronę zagraniczną interesów oraz obywateli WB przed zagrożeniami dla ich bezpieczeństwa oraz koordynuje i promuje (m. in. poprzez szkolenia i wsparcie informacyjne dla krajów partnerskich) antyterrorystyczną współpracę międzynarodową[13].

2. Wiodące instytucje i gremia państwowe:

- Narodowa Komisja ds. Kierowania Ostrzeżeń i Informacji do Opinii Publicznej (*National Steering Committee for Warning and Informing the Public* – NSCWIP) niezależna grupa specjalistycznych doradców pochodzących z szerokiej gamy kierunkowych urzędów państwowych oraz sektora prywatnego, w tym nadawców medialnych. NSCWIP wspomaga swoim doświadczeniem oraz zaleceniami centralną i lokalną administrację państwową, w realizacji skutecznego mechanizmu komunikacji z opinią publiczną przed, w trakcie i po sytuacjach nadzwyczajnych[14];
- Służba Specjalna Mi5 – (*UK's Security Service*) - podległa Ministerstwu Spraw Wewnętrznych krajowa służba specjalna, mająca za cel ochronę bezpieczeństwa Zjednoczonego Królestwa przed zagrożeniami wewnętrznymi, powodowanymi m. in. przez terroryzm[15]:
    - Połączone Centrum Analiz Terroryzmu (*Joint Terrorism Analysis Centre* - JTAC)[16] to ustanowiona w czerwcu 2003 r. przy Mi5, multinstytucjonalna i wielośródłowa jednostka analizy form międzynarodowego terroryzmu[17], stanowiących bezpośrednie niebezpieczeństwo dla obywateli i interesów Zjednoczonego Królestwa w kraju oraz poza jego granicami. JTAC zapewnia przekrojowe analizy i bieżące informacje niezbędne do wsparcia procesu decyzyjnego na każdym poziomie administracji państwowej, odpowiada również za wyznaczenie aktualnego poziomu zagrożenia w narodowym systemie wczesnego ostrzegania przez terroryzmem (tzw. *Threat levels: The system to assess the threat from international terrorism*),
- Służba Wywiadu Mi6 – (*Secret Intelligence Service* – SIS) – podległa Ministerstwu Spraw Zagranicznych służba wywiad pozyskująca informacji niezbędne do zapewnienia ochrony przebywającym poza krajem obywatelom Zjednoczonego Królestwa oraz zabezpieczające zagraniczne interesy państwa, także na wypadek wystąpienia zagrożeń terrorystycznych;
- Centrum Łączności Rządowej - (*Government Communication Headquarters* – GCHQ) jest służbą specjalną prowadzącą rozpoznanie elektroniczne celem dostarczenia administracji państwowej informacji istotnych z punktu widzenie centralnego procesu decyzyjnego dot. bezpieczeństwa narodowego, m. in. na polu walki z

terroryzmem. GCHQ zabezpiecza również, pod kątem technicznym, integralność rządowego system komunikacji oraz informacji, przed zagrożeniami zewnętrznymi.

- Policja Metropolitarna – (*Metropolitan Police/Scotland Yard/Met*) posiada w swojej strukturze wysoce wyspecjalizowaną jednostkę do walki z terroryzmem, w postaci Dowództwa Antyterrorystycznego (*Counter Terrorism Command* - SO13/CTC)[18] . Do statutowych zadań *Scotland Yard* CTC należy m. in.
    - ✓ Zbieranie oraz dystrybuowanie, w ramach posiadanej jurysdykcji, informacji na temat terroryzmu, ekstremizmu oraz innych przestępstw im towarzyszących,
    - ✓ Dostarczanie specjalistycznych porad z zakresu bezpieczeństwa publicznego w kraju i za granicą,
    - ✓ Udział w budowaniu społecznego zaufania oraz partnerskiej współpracy z mieszkańcami stolicy UK,
    - ✓ Prowadzenie punktu kontaktowego dla międzynarodowej współpracy policyjnej w sprawach antyterrorystycznych (np. wymiana tzw. *best practices*).
- Stowarzyszenie Szefów Policji – (*Association of Chief Police Officers* – ACPO) koordynuje działania Policji z 43 służb (Anglii i Walii) na polu walki z terroryzmem i innymi zagrożeniami dla bezpieczeństwa obywateli. Współpracuje bezpośrednio z rządem, szczególnie w trakcie zaistnienia incydentów terrorystycznych oraz innych sytuacji nadzwyczajnych;
- Centrum Ochrony Infrastruktury Krytycznej – (*Centre for Protection of National Infrastructure* – CPNI) to międzyresortową jednostka, wypracowująca kompleksowe porady i ekspertyzy dot. zasady ochrony narodowej infrastruktury krytycznej, celem zredukowania jej podatności na zagrożenia terrorystyczne. Docelowymi odbiorcami produktów NSAC (wysokiej klasy usługi doradczo-analityczne, specjalistyczne kursy, informacje *on-line*, poradniki) jest szeroka gam organizacji, sektor publiczny oraz środowiska biznesu[19];
    - Narodowy Urząd ds. Ochrony Antyterrorystycznej – (*National Counter Terrorism Security Office* – NaCTSO) jednostka policyjna działająca przy CPNI w imieniu ACPO(TAM)[20] oraz we współpracach z Mi5 w kwestii obniżenia

poziomu oddziaływania terroryzmu na ciągłość funkcjonowania aparatu państwowego. Do statutowych zadań tego gremium należy:

- ✓ Podnoszenie świadomości na temat zagrożeń terrorystycznych oraz środków służących przeciwdziałaniu i łagodzeniu skutków ataku,
- ✓ Kształtowanie i rozwój kierunku polityki antyterrorystycznej w ujęciu krajowym oraz międzynarodowym (w ramach filaru *Protect* i *Prepare* z CONTEST),
- ✓ Koordynowanie prac, przygotowywanie merytoryczne oraz nadzór nad aktywnością instytucji odpowiedzialnych za dystrybuowanie porad dot. ochrony w walce z terroryzmem, poprzez sieć krajowych Doradców ds. Bezpieczeństwa Antyterrorystycznego – (*Counter Terrorism Security Advisers* CTSA[21]),
- ✓ Budowanie partnerskiej współpracy informacyjnej pomiędzy społeczeństwem, policją a kluczowymi instytucjami administracji państwowej[22].

3. Fora międzyinstytucjonalnej współpracy:

- Medialne Forum ds. Sytuacji Nadzwyczajnych - (*Media Emergency Forum* – MEF) powoływana od 2003 r. w trybie *ad hoc* grupa skupiająca doświadczonych dziennikarzy, reprezentantów rządu odpowiedzialnych za tworzenie systemów zarządzania kryzysowego, kierunkowych służb ratunkowych oraz policji, jak również przedstawicieli środowisk biznesu. MEF odpowiada za rozwijanie i wymianę najlepszych praktyk (z ang. *best practice*)[23], w kwestii udziału mass-mediów w procesie informowania docelowych grup ludzi o sytuacjach nadzwyczajnych;
- Biznesowa Grupa Doradcza ds. Obrony Cywilnej Kraju – (*National Business Advisory Group on Civil Protection*) – forum współpracy rządu oraz środowisk biznesu mające za zadanie udoskonalić obustronny proces komunikacji w sprawach dot. obrony cywilnej państwa[24].

Cele antyterrorystycznej polityki informacyjnej administracji państwowej Zjednoczonego Królestwa

Istotnym elementem systemu antyterrorystycznego Zjednoczonego Królestwa jest rozbudowana i właściwie skoordynowana nowoczesna polityka informacyjna aparatu państwowego, wprowadzana w życie zarówno na szczeblu centralnym, jaki i lokalnym. Jej skuteczność zależy od poziomu realizacji kilku zasadniczych celów komunikacyjno-edukacyjnych, takich jak:

- Budzenie świadomości publicznej, poprzez regularne komunikowanie opinii publicznej o wszelkich planach i inicjatywach krajowych i zagranicznych, wprowadzonych dla zwiększenia bezpieczeństwa państwa na polu walki z terroryzmem;
    - Prowadzenie czytelnego oraz powszechnie dostępnego w mediach systemu wczesnego ostrzegania przez terroryzmem (tzw. *The system to assess the threat from international terrorism*), w którym jeden z pięciu określonych poziomów zagrożenia (z ang. *Threat levels)* determinuje wprowadzenie jednego z trzech scenariuszy działania dla mechanizmów i instytucji stanowiących narodowy system do walki z terroryzmem[25];
    - Udostępnienie pełnego pakietu informacji na temat ryzyka wystąpienia zagrożeń dla bezpieczeństwa osobistego w trakcie podróży zagranicznej na danym obszarze geograficznym **(***The Risk of Terrorism when Travelling Overseas*)**,** za pośrednictwem ministerstwa odpowiedzialnego za politykę zagraniczną – *Foreign and Commonwealth Office* i we współpracy z JTAC;
    - Publikowanie okresowych ocen *CONTEST* uwzględniających postępy w realizacji wszystkich czterech filarów tej narodowej strategii oraz prezentujących nowe zadania i inicjatywy na polu walki z terroryzmem.
- Nawiązanie nici antyterrorystycznej współpracy pomiędzy zwykłymi obywatelami oraz środowiskiem biznesu a instytucjami państwowymi odpowiedzialnymi za ich ochronę (budowanie społecznego zaufania do organów ścigania);
    - Uruchomienie bezpłatnej i całodobowej, antyterrorystycznej linii telefonicznej (*Anti-Terrorist Hotline 0800-789321*), w celu umożliwienia anonimowego zgłaszania nietypowych lub podejrzanych zachowań zaobserwowanych przez

obywateli w swoim najbliższym otoczeniu (inicjatywa: *Home Office* i *Metropolitan Police*)[26];

- Specjalistyczne porady i zalecenia z zakresu bezpieczeństwa antyterrorystycznego w strefach zatłoczonych, miejscach pracy, budynkach mieszkalnych dostarczane przez rozbudowaną ogólnokrajowa siec policyjnych doradców ds. przeciwdziałania terroryzmowi - (*Counter Terrorism Security Advisers*) na potrzeby sektora prywatnego**.**

- Kształtowanie w społeczeństwie pożądanych mechanizmów reagowania - (przygotowanie), poprzez edukowanie jednostek oraz podmiotów zbiorowych na temat zasad bezpieczeństwa w życiu codziennym, celem zapobieżenia zagrożeniom terrorystycznym w ich wczesnym etapie przygotowania oraz na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowej wywołanej przez incydent terrorystyczny;
  - Publikowanie oraz promowanie dostępnych powszechnie specjalistycznych poradników, skierowanych zarówno do poszczególnych obywateli jak i środowisk biznesu, np:
    - *Protecting against Terrorism* - szczegółowy oraz nowoczesny poradnik na temat zasad ochrony przed terroryzmem, opublikowany przez brytyjską służbę specjalną MI5 (na bazie międzyresortowej współpracy z kierunkowymi instytucjami państwowymi – *Cabinet Office, Home Office, ACPO*). Poradnik porusza m. in. następująca tematykę:
      - ✓ Sposoby tworzenie, rozwijania i udoskonalania zasad bezpieczeństwa w miejscu pracy,
      - ✓ Środki ochrony bezpieczeństwa - od obiektów fizycznych, poprzez wrażliwe dane informatyczne (podatne na przestępstwa popełniane przy użyciu sieci informatycznych), po właściwy dobór personelu,
      - ✓ Metody rozpoznawania oraz zapobiegania atakom terrorystycznych z użyciem ładunków wybuchowych, środków chemicznych, biologicznych lub radioaktywnych,
      - ✓ Zasady przeszukiwania oraz ewakuacji z pomieszczeń na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowych w miejscu pracy.

- *Preparing for Emergencies* – modelowy poradnik, stworzony w ramach szerszej społecznej kampanii *Home Office* mającej na celu propagowanie przystępnej wiedzy z zakresu metod zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz sposobów radzenia sobie z ich skutkami, m.in. pod katem zagrożeń o charakterze terrorystycznym z wykorzystaniem materiałów pirotechnicznych, chemicznych, biologicznych lub radioaktywnych[27];
- Pakiet czterech kompleksowych poradników dot. bezpieczeństwa antyterrorystycznego (*Counter Terrorism Protective Security Advice*) [28] w dużych skupiskach publicznych (I stadiony i areny sportowe, II puby oraz dyskoteki, III centra handlowe, IV atrakcje dla zwiedzających), przygotowany przez NaCTSO we współpracy ze środowiskami biznesu oraz pod egidą *Home Office,* CPNI, ACPO(TAM) oraz Mi5:

- Natychmiastowe przekazanie do opinii publicznej gruntownej i profesjonalnej informacji o skutkach dokonanych zamachów terrorystycznych oraz środkach podjętych w celu neutralizacji zaistniałego zagrożenia, ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji z osobami bliskimi potencjonalnym ofiarom ataku;
  - Aktywność Rządowego Centrum Koordynacji Wiadomości - (*News Coordination Centre* – NCC), wspieranego technicznie i merytorycznie od strony eksperckiej przez reprezentantów GNN:
    - ✓ zbiera informacje ze Strategicznego Centrum Koordynacji,
    - ✓ rozpowszechnia pozyskaną wiedzy (z zachowaniem poufności wybranych danych) w ramach rządu oraz kluczowych instytucji państwowych,
    - ✓ przekazuje regularne komunikaty do opinii publicznej za pośrednictwem specjalistycznych rządowych portali internetowych[29] oraz innych mass-mediów[30], zgodnie z wytycznymi LGD;
    - ✓ przygotowuje oceny relacji dziennikarzy prezentujących dane wydarzenie[31].
  - Inicjatywa *Community Safe* – prowadzony przez policję oraz administrację lokalną centralny punkt wczesnego ostrzegania, zaopatrujący za pomocą łączności elektronicznej, (telefony komórkowe, pagery, poczta e-mail),

obywateli zarejestrowanych dobrowolnie na danym obszarze, w aktualne (tzw. system *real-time*) i oficjalne dane oraz zalecenia m. in. na wypadek zaistnienia incydentu o charakterze terrorystycznym.

- Natychmiastowe utworzenie tymczasowego punktu kontaktowego dla rodzin i przyjaciół osób poszkodowanych w zamachu – (tzw. *Family and Friends Reception Centre*). W momencie gdy wymaga tego sytuacja władze lokalne we współpracy z policją powołują Centrum Wsparcia Rodzin – (*Family Assistance Centre*). Instytucja ta działa w trybie 24/7 i zajmuje się m. in. przyjmowaniem lub udzielaniem bieżąco dostępnych, wielоźródłowych informacji na temat zaginionych krewnych oraz przyjaciół, oferując przy tym wsparcie, opiekę i porady rodzinom potencjalnych ofiar[32];
- Uruchomienie przez organy policyjne telefonicznego Biura Ofiar - (tzw. *Casualty Bureau*), czyli podmiotu właściwego do zbierania oraz aktualizowania danych o osobach uznanych przez przyjaciół lub członków rodziny za potencjalnie zaginionych w obszarze ataku terrorystycznego[33].

Jak pokazuje przykład Zjednoczonego Królestwa skuteczność antyterrorystycznej polityki informacyjnej prowadzonej przez szereg podmiotów administracji państwowej danego kraju jest wypadkową realizacji kilku czynników, stanowiących nieodzowny element o wiele bardziej złożonej całości. Do kwestii tych należą m. in.:

- wprowadzenie wysokiego poziomu koordynacji międzyresortowej wobec działań różnorodnych, wewnątrzkrajowych podmiotów antyterrorystycznej współpracy posiadających możliwości komunikacji ze społeczeństwem oraz ujednolicenie sieci inicjatyw o charakterze centralnym i lokalnym w jeden spójny przekaz;
- zaangażowanie do udział w tej formie antyterrorystycznej współpracy możliwie jak najszerszej ilości kierunkowych i specjalistycznych podmiotów;
- właściwych wybór form i środków informowania o zagrożeniach terrorystycznych, przystosowanych do norm i wartości obowiązujących wśród docelowych odbiorców, po ówczesnym zbadaniu powszechnego poziomu wiedzy na dany temat oraz społecznej percepcji samego zjawiska terroryzm;
- zapewnienie eksperckiego poziom elementu edukacyjnego oraz powszechnego dostępu do tak przygotowanej wiedzy;

- regularne aktualizowanie i rewidowanie przygotowywanych na potrzeby zwykłych obywateli oraz środowisk biznesu, antyterrorystycznych porad i zaleceń z zakresu codziennych zasad bezpieczeństwa;
- wyznaczenie centralnego podmiotu odpowiedzialnego za stały kontakt z opinią publiczną za pośrednictwem mass-mediów, na wypadek zaistnienie sytuacji kryzysowej wywołanej incydentem terrorystycznym;
- szybkość, rzetelność oraz jednoznaczność komunikatu przekazywanego do opinii publicznej, w trakcie sytuacji kryzysowej powodowanej wystąpieniem zagrożenia terrorystycznego;
- przystępna dla każdej grupy wiekowej docelowych odbiorców, forma przekazu wiedzy, angażująca nowoczesne środki łączności elektronicznej oraz multimedia;
- zapewnienie profesjonalnej obsługi i ciągłości funkcjonowania rozbudowanej siec specjalistycznych punktów kontaktowych dystrybuujących informacje na temat potencjalnych ofiar zamachów, jak również odpowiedzialnych za udzielanie porad oraz długoterminowego wsparcia rodzinom poszkodowanych;
- aktywny udział w międzynarodowym partnerstwie wymiany doświadczeń na polu edukowania społeczeństwa pod kątem zagrożeń terrorystycznych.

Warto pamiętać również o tym, iż wymienione czynniki determinujące skuteczność antyterrorystycznej polityki informacyjnej państwa, winny być poddawane okresowej ocenie. Jest to możliwe dzięki regularnemu badaniu efektywności oddziaływania przekazywanych komunikatów, porad i zaleceń na racjonalne zachowanie społeczeństwa w życiu codziennym oraz sytuacji kryzysowej. Najskuteczniejszą formą weryfikowania poziomu przyswojonej przez obywateli wiedzy z zakresu zagrożeń terrorystycznych, są obserwacje i wnioski z ich postaw oraz mechanizmów zachowania w trakcie organizowanych przez administrację państwową ćwiczeniach[34].

Zakończenie

Kraje wykorzystujące przemyślaną politykę informacyjną do walki z terroryzmem, zyskują w niej bezcennego sojusznika, którym jest racjonalnie aktywne społeczeństwo. Wciągnięcie świadomych swojej roli obywateli do codziennej współpracy na polu bezpieczeństwa wewnętrznego, stanowi milowy krok w budowie skutecznych, narodowych mechanizmów działania, na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowej wywołanej incydentem

terrorystycznym. Profesjonalizm oraz zawansowana forma tej multilateralnej kooperacji okazuje się kluczowa dla ograniczenia efektów działania, bądź całkowitego wyeliminowania poszczególnych elementów terrorystycznej sieci w wybranym państwie[35].

Wypracowanie sprawnego mechanizmu antyterrorystycznej polityki informacyjnej wymaga od danego państwa niewielkiego nakładu sił i środków, przynosi za to nieproporcjonalnie więcej korzyści. Dobrze poinformowane oraz przygotować społeczeństwo, nie jest bezbronne wobec okrucieństwa terroryzmu. Powszechne uwrażliwienie obywateli na zagrożenie, połączona z zachowaniem podstawowych zasad bezpieczeństwa publicznego, zwiększa w istotny sposób prawdopodobieństwo porażki po stronie przeciwnika. Choćby z tego względu żaden kraj, którego obywatele stali się ofiarami współczesnych terrorystów, nie powinien pozwolić sobie na lekceważenie budowy efektywnego systemu komunikacji antyterrorystycznej ze społeczeństwem[36].

---

[1] Na potrzebę niniejszego opracowania autor przyjął następujące definicje:

- **Terroryzm -** forma politycznej przemocy, polegająca na bezprawnym użyciu dowolnych metod zastraszających (również groźba jej zastosowania) przez podmioty niepaństwowe (sub-transnarodowe) przeciwko osobom i rzeczom, w celu zastraszenia „docelowej widowni", która może obejmować jednostkę, grupę, cały kraj, rząd lub partię polityczną, czy też opinię publiczną, czego efektem ma być wymuszenie pożądanych ustępstw politycznych oraz nagłośnienie własnych politycznych przekonań lub sprowokowanie działania odwetowego;
- **Walka z terroryzmem** - szeroki zbiór działań opartych na rozpoznaniu, zwalczaniu i zapobieganiu, mających na celu wyeliminowanie metod terrorystycznych w perspektywie krótkoterminowej oraz likwidację organizacji terrorystycznych i ukaranie winnych na dalszym etapie działań;
- **Antyterrorystyczna polityka informacyjna –** zespól mechanizmów i inicjatyw o charakterze komunikacyjno-edukacyjnym, wykorzystywany przez administrację państwową w celu dostarczenia opinii publicznej, za pomocą powszechnych środków przekazu (mass-mediów), sprawdzonych informacji oraz specjalistycznej wiedzy i zaleceń z zakresu walki z terroryzmem;
- **Incydent terrorystyczny** to - akt przemocy lub wiarygodnego zagrożenia jej użycia (np. szantaż, udaremniona próba zamachu, przygotowywanie ataku), oparty o typowe metody terrorystyczne, którego głównym zadaniem jest zastraszenie rządu, partii politycznej, społeczeństwa (opinii publicznej), co ma przyczynić się realizowania założonych celów politycznych lub być demonstracją własnych politycznych przekonań;
- **Zamach terrorystyczny** (akt terrorystyczny) to - incydent terrorystyczny, w którym zastosowano przemoc lub wystąpiła bezpośrednio możliwość jej użycia.

[2] Z uwagi na częściową niezależność oraz szerokie regionalne uprawnienia (decentralizacja władzy) poszczególnych krajów historycznych Zjednoczonego Królestwa (Anglia, Walia, Szkocja, Irlandia Północna), autor ograniczył się w prezentowanym temacie do przedstawienia przykładu antyterrorystycznej polityki informacyjnej w Anglii. Kraj ten koordynuje i kreuje system walki z terroryzmem w całym Zjednoczonym Królestwie.

[3] Za: P. Gillert, *Koniec romantycznej ignorancji* – wywiad ze Zbigniewem Brzezińskim, Dodatek *PlusMinus*, *„Rzeczpospolita"* z dn. 8-9 grudnia 2007 r., s. 16.

[4] Charakterystyczne dla działalności terrorystycznej są czasowe fazy nasilenia i ograniczenia aktów przemocy – tzw. „fale terroryzm". Wielu znawców tematu nazywa okres końca lat sześćdziesiątych do połowy lat osiemdziesiątych „trzecią falą" w dotychczasowej historii terroryzmu. Na terenie Europy przejawiała się ona

w postaci klasycznej działalności skrajnie lewicowym, skrajnie prawicowym oraz nacjonalistyczno-separatystycznym grup terrorystycznych.

[5] Zamachy z 11 marca 2004 r. oraz 7 lipca 2005 r., dobitnie pokazały krajom członkowskim Unii Europejskiej jak ważnym zagrożeniem dla wewnętrznego bezpieczeństwa państw tej instytucji w XXI wieku, będzie kolejna fala przemocy politycznej, nazywana coraz częściej terroryzmem „ponowoczesnym". Została ona wywołana i zdominowana przez religijnych fanatyków. Więcej na temat terroryzmu postmodernistycznego zob. w: R. Borkowski, *Terroryzm ponowoczesny*, Adam Marszałek, Toruń 2006 r.

[6] Warto podkreślić, iż wspomniany akt uchodzi wśród specjalistów ds. przeciwdziałania zagrożeniom dla bezpieczeństwa państw, za jedną z najbardziej kompleksowych w UE. Więcej na temat CONTEST zob. w: http://security.homeoffice.gov.uk/news-publications/publication-search/general/Contest-Strategy?view=Binary , 03.01.08 r.

[7] Komunikacja z opinią publiczną w trakcie sytuacji kryzysowych stanowi również jedno z kluczowych ogniw rządowego programu Przywracania Ciągłości Funkcjonowania Państwa (z ang. *UK Resilience Programm*).

[8] Pracy Rządowego Biura Koordynacji przewodniczy minister w zakresie którego leży kwestia powodująca powstanie ogólnokrajowej sytuacji kryzysowej, w wypadku zamachu terrorystycznego jest to Minister Spraw Wewnętrznych. W momencie bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa COBR zbiera się pod przewodnictwem Premiera. Rządowe Biuro Koordynacji posiada własny bezpieczny system łączności umożliwiający m. in. wideokonferencje.

[9] Przy Strategicznym Centrum Koordynacji działa Prasowy Punkt Kontaktowy – (*Press Liaison Point),* w którym akredytowani przedstawiciele mediów otrzymują oficjalne komunikaty o bieżącej sytuacji.

[10] NCC osiąga dolność do działania w ciągu 90 min. od momentu powołania przez Biuro ds. Komunikacji przy Urzędzie Premiera – (*Cabinet Office Communication Group*). Funkcjonuje w trybie 24/7.

[11] Brytyjska Wspólnota Wywiadowcza działająca w ramach *Cabinet Office* składa się z przedstawicieli następujących instytucji: Służby Wywiadu Mi6 – (*Secret Intelligence Service* – SIS), Służby Specjalna Mi5 – (*UK's Security Service*), Połączonego Centrum Analiz Terroryzmu - (*Joint Terrorism Analysis Centre* – JTAC), Jednostki Wywiadu Wojskowego - (*Defense Intelligence Staff* – DIS) z Ministerstwa Obrony (*Ministry of Defense* – MOD), Centrum Łączności Rządowej - (*Government Communication Headquarters* – GCHQ). Więcej na ten temat zob. w: *National Intelligence Machinery*, The UK Stationery Office, 2006.

[12] Ministerstwo Spraw Wewnętrznych odpowiada w zakresie swoich kompetencji (sprawy wewnętrzne oraz sprawiedliwość) za walkę z terroryzmem na terenie Anglii, Walii i Szkocji – (osobowo: ministerialny sekretarz ds. sprawy wewnętrzne), z kolei obszar Irlandii Północna podlega w tej materii Ministerstwu ds. Irlandii Północnej – (*Northern Ireland Office*). Natomiast strukturą właściwą do koordynacji antyterrorystycznej aktywności brytyjskiej policji w ramach *Home Office* jest Biuro ds. Bezpieczeństwa i Walki z Terroryzmem (*Office for Security and Counter-Terrorism*).

[13] Za: Media Emergency Forum, *Joint glossary of official and media terms and acronyms*, August 2004; *NaCTSO Glossary* zob. w: http://nactso.gov.uk/glossary.php, 20.01.2008 r.; *National Intelligence Machinery*, The UK Stationery Office, 2006; http://www.cabinetoffice.gov.uk/government_communication, 22.02.2008 r.

[14] NSCWIP stworzyła, znany na całym świecie, system porad zachowania dla osób znajdujących się w sytuacjach nadzwyczajnych (tzw. *Go in*, *Stay in*, *Tune in*). W chwili zaistnienia dużego incydentu kryzysowe nadawcy telewizyjni i radiowi są zobligowani dostarczyć opinii publicznej powyższych porad oraz innych niezbędnych informacji – (na podstawie postanowień powszechnego porozumienia w sprawie trybu nadawania w sytuacjach nadzwyczajnych tzw. *Emergency Broadcasting System*).

[15] Sprawy dot. terroryzmu międzynarodowego prowadzi w ramach Mi5 kierunkowa komórka organizacyjna o nazwie – *International Counter Terrorism Branch*, z kolei terroryzm nacjonalistyczno-separatystyczny występujący w Irlandii Północnej jest w gestii *Northern Ireland Counter Terrorism*.

[16] JTAC zatrudnia na stałe ponad 100 specjalistów z kilkunastu instytucji i ministerstw rządowych, korzysta przy tym również z wiedzy naukowej niezależnych fachowców. Jednostka działa w trybie 24/7.

[17] Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż Połączone Centrum Analiz Terroryzmu nie tworzy oceny poziomu zagrożenia terroryzmem wewnętrznym, powodowanego aktywnością irlandzkich separatystów oraz lojalistów. Kwestia ta jest wciąż w gestii kierunkowego departamentu Mi5.

[18] Dowództwo Antyterrorystyczne Policji Metropolitarnej został utworzony 2 października 2006 r. z połączenia dwóch wewnętrznych specjalistycznych struktur *Scotland Yard* zajmujących się przestępstwami terrorystycznymi, czyli tzw. *Anti-Terrorist Branch oraz Special Branch*.

[19] CPNI powstało 1 lutego 2007 r. z fuzji Narodowe Centrum Doradztwa ds. Bezpieczeństwa Służby Specjalnej Mi5 – (*Security Service's National Security Advice Centre* – NSAC) oraz Centrum Koordynacji Bezpieczeństwa Infrastruktury Narodowej - (*National Infrastructure Security Co-ordination Centre* - NISCC).

[20] ACPO(TAM) – (*Association of Chief Police Officers for Terrorism and Allied Matters)* specjalna podgrupa w ramach Stowarzyszenie Szefów Policji posiadająca w swojej gestii problematykę terroryzmu i przestępstw z nim powiązanych.

[21] W skład *Counter Terrorism Security Advisers* wchodzą wysokiej klasy specjaliści z lokalnej policji. Nadrzędna rolą tej jednostki jest zapewnienie pomocy, porad oraz wskazówek we wszystkich aspektach antyterrorystycznej ochrony dla szerokiej gamy podmiotów prywatnych i państwowych.

[22] Za: Media Emergency Forum, *Joint glossary of official and media terms and acronyms*, August 2004; Council of Europe, CODEXTER, *Profiles on Counter-Terrorist Capacity*, United Kingdom, April 2007; http://www.nactso.gov.uk/missionstatement.php, 21.01.2008; *NaCTSO Glossary* zob. w: http://nactso.gov.uk/glossary.php, 20.01.2008 r.; *National Intelligence Machinery*, The UK Stationery Office, 2006; http://www.met.police.uk/so/counter_terrorism, 21.01.2008; http://www.ukresilience.info/nscwip.aspx, 21.01.2008 r.

[23] MEF wypracowało oraz wciąż rozwija protokół kontaktów wysokiego szczebla pomiędzy mass-mediami a reprezentantami administracji państwowej na wypadek zaistnienia sytuacji nadzwyczajnej. Grupa ta posiada również sieć lokalnych odpowiedników - (*Regional MEF*). Medialne Forum ds. Sytuacji Nadzwyczajnych sporządza własną ocenę *post factum*, na temat skuteczność rządowego systemu komunikacji, w trakcie dużych incydentów kryzysowych.

[24] Za: Media Emergency Forum, *Joint glossary of official and media terms and acronyms*, August 2004; http://www.ukresilience.info/response/media/mef.aspx, 22.01.2008 r.; *Addressing lessons from the emergency response to the 7 July 2005 London bombing*s, 22 Septembre 2006, s. 18.

[25] Uruchomiony 1 sierpnia 2006 r. nowy uproszczony system wczesnego ostrzegania przez zagrożeniami o charakterze terrorystycznym w Zjednoczonym Królestwie posiada następujące poziomy:

- **Niski** (z ang. *Low*) – atak jest wątpliwy;
- **Umiarkowany** (ang. *Moderate*) – atak jest możliwy, ale mało prawdopodobny;
- **Poważny** (z ang. *Substantial*) – atak ma wysokie prawdopodobieństwo;
- **Ciężki** (z ang. *Severe*) – atak jest bardzo możliwy;
- **Krytyczny** (z ang. *Critical*) – atak jest oczekiwany w niedalekim czasie.

Instytucją odpowiedzialną za dokonywanie zmian poszczególnych stopni systemu jest JTAC. Wiadomości na temat aktualnego poziomu zagrożenia są bieżąco dostępne m. in. *on-line* na stronach *Home Office* lub Mi5. Za: UK Government Home Office*, Threat levels: The system to assess the threat from international terrorism,* Stationery Office, July 2006.

[26] Wspomniana linia telefoniczna była promowana w mediach m. in. pod hasłami: „Terroryzm: Jeśli coś podejrzewasz, zgłoś to" - (*Terrorism: If fou suspect it report it*) oraz „Ratujący życie" – (*Life Savers*). W opinii Pauliny Piaseckiej sekretarz Centrum Badań nad Terroryzmem z Collegium Civitas w Warszawie, brytyjski rząd dążył do uświadomienia społeczeństwu, za pomocą kampanii popularyzującej antyterrorystyczną linię telefoniczną, że w wypadku każdego podejrzenia są dwie możliwości sprawdzenia jego wagi: pierwsza to skontaktowanie się z właściwą instytucją, natomiast druga to pozostanie biernym, czyli przyzwolenie na popełnienie zbrodni przez terrorystów. Tak prowadzona promocja linii dobitnie uświadamia obywatelom wspólną odpowiedzialność za bezpieczeństwa osobiste krewnych lub otaczających osób. Za: P. Piasecka, *Profilaktyka społeczna w systemie przeciwdziałania terroryzmu*, „Terroryzm", nr 1, grudzień 2007, s. 13; P. Piasecka, K. Liedel, *Government and society partnership In terrorism combating*, w: pod red. S. Wojciechowski, *The modern terrorism and its forms*, wyd. Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2007, s. 31; K. Liedel, P. Piasecka, *Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych – elementy edukacji antyterrorystycznej,* wyd. Trio i Collegium Civitas, Warszawa 2008, s. 51-54.

[27] Kampania społeczna pod tytułem: Przygotowanie na sytuacje nadzwyczajne – co musisz wiedzieć (z ang. *Preparing for Emergencies - what you need to know*) prowadzona jest przez *Home Office* na wielu szczeblach administracji państwowej za pośrednictwem sieci inicjatyw o zasięgu regionalnym i lokalnym - (jak np. promowanie systemu: *Go in*, *Stay in*, *Tune In)*. Jeden z jej istotnych elementów stanowi projekt pt. Planowania Ciągłości Działania w Biznesie (*Business Continuity Management* – BCM), którego zadanie polega na przygotowaniu sektora prywatnego do ograniczenia lub całkowitego wyeliminowania negatywne skutków incydentów kryzysowych, w tym zamachów terrorystycznych, dla prowadzonej działalności gospodarczej. Więcej na ten temat zob. w podręczniku sygnowanym przez *Home Office* pt. Jak jesteś przygotowany – Narzędzia Planowania Ciągłości Działania w Biznesie (z ang. *How prepared are you - Business Continuity Management Toolkit*).

[28] Więcej na ten temat zob. w: http//:www.nactso.gov.uk/crowdedplaces.php, 21.01.2008 r.

[29] W celu zwiększenia skuteczności informacyjnej rządowego programu - *UK Resilience Programm* i kampanii - *Preparing for Emergencies* lub *London Prepared* – (przygotowanej specjalnie dla aglomeracji londyńskiej) realizowanych przez szereg wybranych organa administracji państwem oraz instytucji partnerskich, uruchomiono trzy tematyczne portale internetowe (http://www.ukresilience.info/; http://www.preparingforemergencies.gov.uk/; http://www.londonprepared.gov.uk/). Na co dzień służą one m. in. jako baza wiedzy z zakresu przygotowania na zagrożenia dla bezpieczeństwa obywateli, natomiast w momencie sytuacji kryzysowej zamieniaj a się w bieżące (aktualizacja co 30 min.) źródło informacji. NCC umieszcza na powyższych stronach internetowych, wystąpienia z briefingów prasowych, wskazówki, instrukcje i plany działania, mapy, statystyki, alarmy lub inne ostrzeżenia.

[30] Współpraca z mediami w sytuacjach kryzysowych powinna następować zgodnie z wcześniej uzgodnionym protokołem dwustronnych kontaktów, przygotowanym przez Medialne Forum ds. Sytuacji Nadzwyczajnych - (MEF) lub Brytyjską Korporację Nadawczą – (*British Broadcasting Corporation* – BBC). W wypadku BBC jest to inicjatywa – tzw. *Connectin ia a Crisis*.

[31] Jeśli wymaga tego sytuacja, NCC może ustanowić własne rządowe centrum medialne. W celu kompleksowej realizacji tego zadania wykorzystywane są zasoby GNN.

[32] Za: M. McClenahan, *London Family Assistance Centre Provisional Guidance Dokument*, London Resilience Team, February 2006; Por. *Addressing lessons from the emergency response to the 7 July 2005 London bombing*s, 22 Septembre 2006, s. 6-7.

[33] Linia telefoniczna policyjnego Biura Ofiar ustanowiona w następstwie londyńskich zamachów z 7 lipca 2005 r. otrzymywała w chwili największego natężenia do 43 tys. połączeń na godzinę. Z kolei w ciągu całego incydentu zgłoszono jako zaginionych 7.823 osoby. Za: *Addressing lessons from the emergency response to the 7 July 2005 London bombing*s, 22 Septembre 2006, s. 4.

[34] Więcej na ten temat zob. w: K. Liedel, P. Piasecka, *Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych – elementy edukacji antyterrorystycznej,* wyd. Trio i Collegium Civitas, Warszawa 2008, s. 49-76.

[35] Rozbicie kolejnego regionalnego ogniwa terrorystów wewnątrz kraju, wydatnie osłabia poziom generowanego przez nie globalnego efektu synergii. Zabieg ten zmniejsza zasięg obecnej fali ponowoczesnego terroryzmu, co jest nie bez znaczenia dla wyeliminowania ryzyka ataku na obywateli oraz interesy danego państwa znajdujące się również poza jego granicami.

[36] Warto w tym momencie zaznaczyć, iż w największych zamachach terrorystycznych XXI w. na metropolie symbole państw Zachodnich, śmierć ponieśli również przedstawiciele dużej części krajów obecnej Unii Europejskiej.